

Kemal ÖZMEN
IOSB Mali Danışmanı

MAKALE

KOOPERATİFLERDE ORTAKLARIN BİLGİ EDİNME HAKKI

Ikitelli Organize Sanayi Bölgesinin ağırlıklı olarak kooperatiflerden oluşması ve kooperatiflerde de ortakların bilgi edinme hakkı konusunda tam olarak ortak bir uygulama ve görüş birliği olmadığı hususu göz önünde tutularak, dergimizin bu sayısında kooperatiflerde ortakların bilgi edinme hakkı konusuna yer verilmiştir. Kooperatiflerde ortakların bilgi edinme haklarını kullanmaları, bireysel olarak kullanacakları hakları ve toplumsal olarak kullanacakları hakları olarak ikiye ayrılır. Bireysel olarak kullanacakları haklarının başında ise, bilgi edinme hakkı gelir. Ortaklar tarafından bilgi edinme hakkının kullanılması konusunda kooperatif yönetimi ile bu hakkı kullanmak isteyen ortaklar arasında bilgi vermenin sınırı ve kapsamı konusunda çoğu zaman anlaşmazlıkların oluştuğu görülmektedir.

Şöyle ki, bilgi edinmek isteyen ortak yada ortaklar, kooperatifin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi almak istemekte, bazen kendisinin yeterli bilgiyi taşıması nedeniyle avukatı yada muhasebecisi ile bilgi edinmek ve belgeleri incelemek istemekte, çoğu zaman da incelenen belgenin bir fotokopisinin kendisine verilmesini talep etmektedir. Yönetim ise, bu isteklerin bazılarının yada tamamının bilgi edinme hakkı kapsamında olmadığını, dolayısıyla sır teşkil ettiği nedeniyle bilgi verilemeyeceğini belirtmektedir. Özellikle muhalefet çalışması yapılan kooperatiflerde bu çalışmayı yapan ortaklar ile kooperatif yönetimi arasında bilgi verme konusunda anlaşmazlıkların olduğu nedeniyle, kooperatifin ortaklarının ortağı olduğu kooperatifin iş ve işlemleri hakkında edineceği bilginin kapsam ve sınırının bilinmesine katkı sağlamak amacıyla bu konu hakkında aşağıdaki açıklamalar yapılmıştır. Bilindiği üzere kooperatiflerin bütün iş ve işlemleri Kooperatifler Kanununa ve Kooperatif Anasözleşmesi hükümlerine tabidir. Kooperatifler Kanununda açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunu'nun anonim şirketlere ait hükümleri uygulanmaktadır.

(KK. 98) Bu nedenledir ki, kooperatiflere ortak olurken kooperatife verilen ortaklık müracaat dilekçesinde "..... Kooperatif anasözleşmesini okudum. Bütün hükümlerini kabul ediyorum." ifadesine yer verilmektedir. Kooperatifler mevzuatı incelendiğinde, bilgi edinme hakkı ile ilgili olarak 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 24, 25, 66 ve 68.maddelerinde hükümlerin yer aldığı görülmektedir.

Bu nedenle, bilgi edinme hakkının kapsam ve sınırının mevzuatta yer alan bu maddeler çerçevesinde yerine getirilmesi gerektiğinden, maddeler hakkında aşağıda değerlendirmeler yapılmıştır. Kooperatifler Kanunu'nun "Bilgi Edinme

**KOOPERATİFLERDE ORTAKLARIN BİLGİ
EDİNME HAKLARINI KULLANMALARI,
BİREYSEL OLARAK KULLANACAKLARI
HAKLARI VE TOPLUMSAL OLARAK
KULLANACAKLARI HAKLARI OLARAK
İKİYE AYRILIR.**

Hakkı ve Bilanço" başlığını taşıyan 24. maddesi "Genel kurula sunulan belgelerin (yıllık çalışma raporu, bilanço ve denetim raporunun) genel kurul toplantısından en az 15 gün önce ve 1 yıl süre ile kooperatif merkezinde ortakların tetkikine hazır tutulacağı ve isteyen ortaklara bilanço ve gelir-gider farkı hesabının verileceği" hükmünü içermektedir.

Kanunun 25.maddesi ise "Ticari defterler ve sır saklama hükümleri ve ceza" başlığını taşımakta olup, maddede "Kooperatifin ticari defterleri ve haberleşme ile ilgili hususların tetkiki, genel kurulun açık bir müsaadesi veya yönetim kurulunun kararı ile mümkündür. İncelenmesine müsaade edilen defter ve vesikalardan öğrenilecek sırlar hariç olmak üzere, hiçbir ortak kooperatifin iş sırlarını öğrenmeye yetkili değildir. Her ortak ne suretle olursa olsun öğrenmiş olduğu kooperatife ait iş sırlarını, sonradan ortaklık hakkını kaybetmiş olsa

dahi daima gizli tutmak zorundadır. Bu mecburiyete uymayan ortak meydana gelecek zararlardan kooperatife karşı sorumlu olduğu gibi kooperatifin şikayeti üzerine herhangi bir zarar umulmasa dahi bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır." hükmüne yer verilmiştir. Kanunun 66.maddesinde ise "Denetçilerin İnceleme Yükümlülüğü"ne ilişkin olup, maddenin son fıkrasında "Ortakların gerekli gördükleri hususlarda denetçilerin dikkatini çekmeye ve açıklama yapılmasını istemeye yetkili oldukları" hükmü yer almaktadır. Kanunun "Sır Saklama Yükümlülüğü" başlığını taşıyan 68.maddesinde "Denetçiler, görevleri sırasında öğrendikleri ve açıklanmasında kooperatifin veya ortakların şahısları için zarar umulan hususları kooperatif ortaklarına ve üçüncü şahıslara açıklayamazlar." hükmünü içermektedir.

Bilgi edinme hakkına ilişkin Kooperatifler Kanununda yer alan yukarıdaki maddeleri somut olaylar karşısında değerlendirdiğimizde, ortakların bilgi edinme haklarının genel kurula sunulan raporlar ve kendisini ilgilendiren belgelerle sınırlı olduğu, denetçilerin ortakları bilgilendirme haklarının yine 66. ve 68.maddede belirtilen sınırlar çerçevesinde olduğu, ancak incelemenin genel kurul kararı yada yönetim kurulu kararı ile yapılması halinde incelemesine karar verilen ve müsaade edilen belgelerle ilgili bilgileri edinmeye hakları olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Özetle; her ne kadar 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 24.maddesinin son fıkrasında, ortakların bilgi edinme hakkının anasözleşme veya kooperatif organlarından birinin kararı ile bertaraf edilemeyeceği ve sınırlandırılmayacağı hükmüne yer verilmiş ise de, bu hakkın ortaklar tarafından kullanılmasının hiçbir şekilde sınırsız olmadığı, genel kurula sunulan belgeler ile kendisini ilgilendiren belge ve bilgiler ve yönetim kurulu ve/veya genel kurulca incelemesine karar verilen belge ve konularla sınırlı olduğu hususu göz önünde tutulmalıdır.